

SECȚIA A TREIA

CAUZA RACHE ȘI OZON ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 21468/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

31 martie 2009

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Rache și Ozon împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 10 martie 2009, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 21468/03 îndreptată împotriva României prin care doi resortisanți ai acestui stat, domnii Aurelian-Felix Rache și Sorin-Vasile Ozon („reclamanții”), au sesizat Curtea la 6 mai 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de Doru Costea, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 17 ianuarie 2007, președintele celei de-a treia secții a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt,

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanții s-au născut în 1973 și, respectiv, 1969 și au domiciliul în Râmnicu-Sărat și în București.

A. Conținutul articolului în litigiu

5. La momentul faptelor, reclamanții erau jurnaliști la săptămânalul de satiră *Academia Cațavencu*. La 28 septembrie 1999, aceștia au publicat un articol intitulat „O poveste cu gaze,

cu țepe și cu frații M.”. Articolul viza activitatea societății comerciale E.D., unul dintre principalii producători naționali de băuturi carbogazoase și apă minerală, care avea ca acționari majoritari și administratori pe frații I.M. și V.M. Acesta scria că:

„[...] Evaziunea fiscală a «suedezilor» I. și V. din Oradea văduvește plătândul buget național de 40 miliarde de lei. [...] Ultimul scandal dezvăluit de *Academia Cațavencu* este legat de reeșalonarea datoriilor de sute de miliarde de lei către stat ale firmelor patronate de clanul M. [...] Înregistrat pe ascuns, deputatului PNL de Satu Mare, L.D., îi iese păsărica din gură: patronii de la E.D. i-au promis un miliard de lei mită dacă reușește să intervină pe lângă ministrul R. pentru reeșalonarea datoriilor către stat [...].

Că gura bate guru este de notorietate în cazul clanului M. Mai toate produsele firmelor fraților M. [...] imită produse de firmă deja consacrate [...]. De asemenea, potrivit analizelor gustative de specialitate, «Palinca de Bihor» nu are nicio legătură cu ... palinca. «Atentat la spirtoasele naționale, titra *Adevărul*, în ediția din 28 iulie 1998: „Palinca de Bihor” confiscată de O.P.C. la Suceava este un fals grosolan [...]». Sărăcit de campania de repunere în drepturi a adevărului despre palincă, *Adevărul* face un stânga-împrejur de-i amețesc cititorii.

Doi ziariști deplâng soarta «micului dragon ajuns prin efort propriu lider al pieței românești» [...] dar n-au trecut încă pragul OSIM să vadă cum, prin «efort propriu», neamul lui M. a încercat să înregistreze mărcile altora: E.D. Hellas, E.D. COCA-COLA, E.D. ROM JAMAICA, E.D. FANTA și ... E.D. COLOANA INFINITULUI [...]. Mărci, fie similare cu altele recunoscute pe plan internațional, fie denumiri ce ar trebui protejate de lege, aparținând patrimoniului cultural național.

Dulce, ieftin și se găsește peste tot, acesta ar fi sloganul băuturii răcoritoare carbogazoase Frutti Fresh. A pretinde că Frutti Fresh este un «suc natural» reprezintă o țeapă și o dezinformare [...]. Războiul pe piața răcoritoarelor, dintre E.D. și ceilalți competitori, continuă fără scrupule [...]. În avantaj, temporar, este E.D., căreia vânzările i-au crescut galopant în ultima vreme. Ajutată de zeul R., controalele financiare o ocolesc, iar aprobările pentru reeșalonări se țin lanț. Toți miliardarii mioritici au speculat foamea oamenilor politici [...], fără pretenții de moralitate și legalitate. Un târg pe care frații M. și actuala putere l-au încheiat. Așa susține deputatul PNL, L.D., și până acum n-a fost mazilit.”

6. Articolul era însoțit de o poză a lui R., ministru al Finanțelor la momentul faptelor. Pe aceeași pagină, deasupra titlului, se scria:

„Textele cuprinse în această se bazează pe fapte, întâmplări și persoane adevărate. Orice asemănare cu realitatea a fost îndelung investigată!”

B. Procedura penală împotriva reclamanților

7. La 13 ianuarie 2000, frații M. au sesizat Judecătoria București cu o plângere penală, însoțită de o constituire ca parte civilă, împotriva reclamanților pentru insultă și calomnie. De asemenea, aceștia au acționat în instanță săptămânalul *Academia Cațavencu*, ca parte responsabilă civilmente. După ce, inițial, au depus plângerea și în numele societății E.D., aceștia au retras-o, în această privință, în cursul procedurii în primă instanță.

8. Frații M. au pretins că articolul în cauză includea acuzații nefondate în ceea ce îi privea, care le puteau aduce grave prejudicii morale și materiale. Aceștia au adăugat că faptul de a susține că „I. și V. au văduvit plătândul buget național de 40 miliarde de lei” reunea elementele infracțiunii de calomnie, atâta timp cât această afirmație nu era susținută de probe. Pe de altă parte, criticând tehnica folosită de reclamanți, și anume preluarea de informații apărute în alte ziare, părțile civile au denunțat caracterul calomnios al afirmațiilor referitoare la reeșalonarea datoriilor societății E.D. față de stat, la calitatea anumitor produse comercializate de această societate și la încercările de înregistrare a unor mărci deja recunoscute.

9. În cursul procedurii, prima instanță a trebuit să amâne cauza în repetate rânduri, pe motiv că reclamanții nu au fost citați în mod corespunzător. Pe de altă parte, judecătoria a impus de mai multe ori săptămânalului *Academia Cațavencu* să furnizeze datele acestora din urmă. Între timp, la ședința din 28 iunie 2001, la cererea parchetului, instanța a citat, fără rezultat, părțile civile, și anume pe frații M., să participe la ședință. La ședința din 1 noiembrie

2001, instanța i-a citat pe reclamanți la adresa sediului angajatorului acestora, săptămânalul citat anterior. Conform rezumatului ședinței, citațiile nu le-au fost înmânate direct reclamanților, ci au fost afișate la adresa menționată anterior. Instanța a considerat că reclamanții au fost citați în mod regulat și a prezentat în cadrul dezbaterilor o serie de probe din partea părților civile. Instanța i-a autorizat pe aceștia din urmă să depună la dosar o copie a articolului în litigiu, dar a amânat dezbaterile referitoare la cererea de audiere a martorilor, modalitate prin care părțile civile doreau să dovedească existența și amploarea prejudiciului pretins. În cadrul ședinței din 6 decembrie 2001, instanța a respins această cerere, pe motiv că proba nu a fost utilă.

10. Instanța a continuat să-i citeze pe reclamanți la sediul angajatorului lor până la ședința din 21 februarie 2002, dată la care săptămânalul în cauză a furnizat datele privind domiciliul persoanelor în cauză. Reiese din procesul-verbal întocmit în cadrul acestei ședințe că un avocat s-a prezentat în numele reclamanților și a solicitat, ca și avocatul săptămânalului menționat anterior, depunerea documentelor scrise ale apărării. Judecătoria a amânat cauza la 28 martie 2002 pentru ca părțile să poată depune documentele scrise solicitate și a citat persoanele în cauză pentru această dată la domiciliile proprii.

11. Cu ocazia ședinței din 28 martie 2002, care s-a desfășurat în absența reclamanților și a reprezentanților acestora, avocatul *Academiei Cațavencu* a informat instanța că persoanele în cauză nu mai lucrau pentru acest săptămânal, ci pentru cotidianul E.Z., oferind informații despre aceștia din urmă pentru a fi citați la sediul acestuia. Instanța a respins cererea de amânare a cauzei și a reținut că reclamanții au fost citați în mod regulat la domiciliile lor și că, la dosar, nu era nicio împuternicire a unui avocat al acestei părți. Instanța a constatat că nici parchetul, nici părțile nu aveau cereri de făcut și a inițiat dezbaterile, ascultând avocații părților civile și partea responsabilă civilmente (*Academia Cațavencu*). În concluziile lor, frații M. au solicitat, printre altele, obligarea reclamanților, împreună cu *Academia Cațavencu*, la plata unor despăgubiri, a căror valoare urma să fie stabilită de instanță, pentru prejudiciul moral suferit din cauza celor două infracțiuni săvârșite de aceștia.

12. Prin hotărârea din 4 aprilie 2002, Judecătoria București i-a găsit pe reclamanți vinovați de săvârșirea infracțiunii de calomnie și insultă și i-a obligat la plata unei amenzi. Instanța a luat act de faptul că reclamanții au fost citați în mod regulat și că nu s-au prezentat pentru a fi audiați, pentru a prezenta probe în apărare și pentru a face proba verității (art. 207 C. pen.). Bazându-se apoi, ca probă, pe articolul în litigiu, aceasta reține că faptul că a afirmat în acest articol că frații M. i-au oferit mită deputatului L.D: pentru reeșalonarea datoriilor societății E.D. întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de calomnie. Pe de altă parte, instanța a considerat că, pentru că a afirmat că „evaziunea fiscală a «suedezilor» I. și V. din Oradea văduvește plătândul buget național de 40 miliarde de lei” și că „neamul lui M. a încercat să înregistreze mărcile altora”, precum și prin modul de a concepe și de a redacta articolul în litigiu, reclamanții se făceau vinovați de săvârșirea infracțiunii de insultă, având în vedere că au adus astfel atingere onoarei și reputației fraților M.

13. În temeiul art. 998 și 999 C. civ., instanța a admis acțiunea civilă a celor doi frați M. după cum urmează:

„În ceea ce privește acțiunea civilă, instanța a reținut că, prin săvârșirea faptelor menționate, acuzații le-au cauzat părților civile un prejudiciu moral constând în suferințele fizice suferite de acestea, în tulburarea liniștii lor sufletești, precum și în atingerea adusă vieții sociale a părților civile, astfel încât, având în vedere că și celelalte condiții ale răspunderii civile delictuale erau îndeplinite, instanța i-a obligat [...] pe acuzați să plătească împreună [fiecareia dintre] părților civile suma de 30 000 000 lei [...]”.

14. Reclamanții și parchetul au introdus recurs în fața Tribunalului București. Reclamanții au invocat faptul că elementele constitutive ale infracțiunilor de calomnie și insultă nu

existau, având în vedere faptul că aceștia nu au avut intenția de a aduce atingere părților civile, ci de a informa publicul cu privire la anumite aspecte legate de activitatea societății E.D. Reclamanții au subliniat faptul că nicio probă nu a fost administrată cu privire la acuzațiile formulate împotriva lor, că părțile civile nu s-au prezentat în fața instanței pentru a fi audiate și că acestea din urmă trebuiau să demonstreze faptul că afirmațiile de interes public făcute erau false. În ceea ce privește cererea de reparație, aceștia reproșau primei instanțe faptul că nu au dispus administrarea nici unei probe care să dovedească faptul că, în speță, condițiile răspunderii civile delictuale erau întrunite în capătul lor de cerere, în ceea ce privește, în special, existența și sfera prejudiciului moral pe care părțile civile pretind că l-au suferit.

15. În propriul recurs, parchetul a criticat hotărârea din 4 aprilie 2002, evidențiind faptul că a fost pronunțată fără ca instanța să dispună administrarea altor probe decât cea, bineînțeles importantă, reprezentată de articolul în litigiu. În acest context, parchetul a considerat că trebuiau ascultate părțile civile și persoanele în cauză și că primul reclamant trebuia citat la sediul cotidianului E.Z. din București, oraș în care locuia, și nu la domiciliul său din Râmnicu Sărat. În ceea ce privește cererea referitoare la prejudiciul moral, parchetul a reiterat necesitatea administrării „unui minim de probe” și, în special, audierea fraților M., pentru examinarea consecințelor negative pentru imaginea acestora din urmă, separat de cele suferite de societatea E.D.

16. În cadrul ședinței din 25 octombrie 2005 au avut loc dezbaterile privind recursul. Avocatul reclamanților a susținut motivele de recurs și a solicitat achitarea reclamanților și respingerea acțiunii civile a fraților M., susținând că cele prezentate în articolul în litigiu erau de notorietate, că reclamanții le-au preluat din alte cotidiene și că nu au fost de rea-credință, considerând că aceste fapte erau veridice.

17. Prin hotărârea din 8 noiembrie 2002, Tribunalul București a respins recursul parchetului, dar a admis parțial recursul reclamanților, în temeiul art. 385¹⁵ alin. (2) lit. b) C. proc. pen. Astfel, acesta a anulat parțial hotărârea atacată și a achitat persoanele în cauză de acuzațiile de calomnie și insultă, considerând că aceștia nu au acționat pentru a aduce atingere onoarei și demnității părților civile, ci în scopul de a informa publicul, frații M. fiind personalități publice. În schimb, instanța a confirmat hotărârea menționată anterior în ceea ce privea rezultatul acțiunii civile a fraților M, după cum urmează:

„În temeiul art. 11 pct. 1 lit. a) și 10 lit. d) C. proc. pen. coroborate, instanța menține celelalte dispoziții ale hotărârii.”

18. Prin hotărârea din 20 decembrie 2002, Curtea de Apel București a respins recursul formulat de reclamanți împotriva hotărârii din 8 noiembrie 2002 ca inadmisibil.

II. Dreptul și practica interne relevante

A. Codul civil

19. În ceea ce privește condițiile impuse pentru a angaja răspunderea civilă delictuală, esențialul din legislația internă, și anume articolele relevante din Codul civil, astfel cum au fost interpretate de doctrină și jurisprudență, este descris în cauza *Stângu și Scutelnicu împotriva României* (nr. 53899/00, pct. 30-31, 31 ianuarie 2006).

20. În ceea ce privește repararea prejudiciului moral, jurisprudența internă a indicat în repetate rânduri, în special în litigiile de dreptul muncii, că probele materiale nu pot fi folosite la stabilirea valorii în cauză, instanța trebuind să stabilească o sumă globală în funcție de circumstanțele speței și de consecințele suferite de victimă (hotărârea nr. 2037/2005 a Înaltei

Curții de Casație și Justiție). Pentru ca instanța să poată aprecia criteriile precum intensitatea percepției consecințelor negative suferite și modul în care viața profesională, personală și familială a fost afectată, este necesar ca victima să ofere un minim de argumente și indicii, și să prezinte – dacă este cazul – documente sau martori în acest sens (hotărârea nr. 3812/2000 a Curții Supreme de Justiție, pronunțată în materie de arestare ilegală). În ceea ce privește repararea prejudiciului moral cauzat de atingerile aduse onoarei și reputației unei persoane prin publicarea unui articol în presă, în hotărârea din 10 ianuarie 2001, Curtea Supremă de Justiție a considerat că instanța trebuie să găsească o formulă adecvată pentru a repara acest prejudiciu și a proteja valorile în cauză. Dacă modul în care instanțele interne își motivează aplicarea, în materie de infracțiuni de presă, a art. 998-999 C. civ. este variabil, în mai multe hotărâri, instanțele au examinat condițiile impuse pentru a antrena răspunderea civilă delictuală, într-un mod mai mult sau mai puțin detaliat (a se vedea hotărârea nr. 55 din 10 ianuarie 2001 a Curții Supreme de Justiție, care a respins o acțiune în daune-interese pe motiv că două dintre condiții – fapta ilicită și prejudiciul – lipseau, sau hotărârea nr. 1257 din 5 iunie 2006 a Curții de Apel Timișoara, care a admis o astfel de acțiune, în urma unei examinări detaliate a existenței în speță a fiecăreia dintre cele patru condiții în cauză).

B. Codul de procedură penală

21. Art. 11 alin. (1) lit. a) prevede că, în unul dintre cazurile prevăzute de art. 10, procurorul dispune clasarea cauzei în cazul în care nu există învinuit. Art. 11 alin. (2) lit. a) prevede că, în cazul în care este aplicabilă una dintre ipotezele prevăzute la art. 10 lit. a)-e), instanța sesizată în această cauză pronunță o hotărâre de achitare a acuzatului. Art. 10 lit. d) C. proc. pen. prevede că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare dacă faptei îi lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunii. Art. 346 alin. (3) prevede că instanța care pronunță achitarea în cazul prevăzut la art. 10 lit. d) C. proc. pen. să poată totuși obliga persoana în cauză la repararea prejudiciului potrivit legii civile.

22. În ceea ce privește normele de reglementare a reexaminării fondului unei cauze de către instanța de recurs, după rejudecare, esențialul dispozițiilor din Codul de procedură penală evocate de reclamant este descris în cauza *Constantinescu împotriva României* (nr. 28871/95, pct. 37, CEDO 2000-VIII). Pe de altă parte, art. 385¹⁴ alin. (2) prevede că instanța competentă cu judecarea recursului trebuie să se pronunțe asupra tuturor motivelor de recurs invocate de procuror și de părți. Art. 385¹⁵ alin. (2) lit. b) prevede că, dacă se aplică unul dintre cazurile prevăzute la art. 11, instanța achită inculpatul sau dispune încetarea procesului penal.

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din convenție

23. Reclamantii pretind că instanțele interne nu au dispus administrarea nici unei probe referitoare la latura civilă a cauzei, că nu au oferit motive pentru obligarea lor la repararea prejudiciului moral pretins de părțile civile și că tribunalul nu a examinat motivul de recurs întemeiat pe absența de probe privind un astfel de prejudiciu. În acest temei, ei invocă art. 6 § 1 și 3 lit. d) din convenție, ale cărui dispoziții relevante sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea echitabilă a cauzei sale [...] de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

24. Guvernul respinge aceste argumente.

A. Cu privire la admisibilitate

25. Curtea observă că, în procedura în cauză, reclamanții au fost achitați de acuzațiile de calomnie și insultă, pe motiv că unul dintre elementele constitutive ale acestor infracțiuni lipsea, fiind doar obligați la plata despăgubirilor pentru prejudiciul moral suferit de părțile civile. Prin urmare, aceasta consideră că trebuie examinate capetele de cerere ale reclamanților doar din perspectiva laturii civile a art. 6 § 1, aplicabil în speță.

26. Curtea constată că această parte a cererii nu este în mod evident nefondată în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

27. Guvernul consideră că nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la erorile de fapt sau de drept pretins comise de o instanță internă, decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut să încalce drepturile și libertățile garantate de convenție și că admisibilitatea și aprecierea probelor ține, în primul rând, de instanțele interne. Conștient de obligația instanțelor de a-și motiva deciziile, acesta evidențiază faptul că respectiva obligație nu poate fi totuși înțeleasă ca impunând un răspuns detaliat la fiecare argument (*Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos*, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288) și că trebuie analizată în funcție de circumstanțele speței. Făcând trimitere la cauza *Helle împotriva Finlandei* (19 decembrie 1997, pct. 60, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII), Guvernul susține că prima instanță a oferit motive pentru obligarea reclamanților la plata de daune-interese morale și că tribunalul a încorporat, în recurs, motivele stabilite de judecătorie. Acesta face trimitere, ca exemplu de practică judiciară, la hotărârea din 10 ianuarie 2001 a Curții Supreme de Justiție (supra, pct. 20); pe de altă parte, el evidențiază faptul că reclamanții, citați legal, nu s-au prezentat în fața instanței pentru a fi audiați și pentru a prezenta probe ale apărării.²⁸ Reclamanții nu au prezentat observații ca răspuns.

2. Motivarea Curții

a) Principii care decurg din jurisprudența Curții

29. Convenția neintenționând să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (*Artico împotriva Italiei*, 13 mai 1980, pct. 33, seria A nr. 37), Curtea reamintește faptul că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt cu adevărat „înțelese”, adică examinate în mod corespunzător de instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 îi atribuie „instanței” obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor părților, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora și fără a fi înțeleasă ca implicând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (*Van de Hurk*, citată anterior, p. 59 și 61). Sfera de aplicare a acestei datorii poate varia în funcție de natura deciziei. Din acest motiv, problema dacă o instanță nu și-a îndeplinit obligația de motivare care decurge din art. 6 § 1 nu se poate analiza decât în cadrul circumstanțelor speței (*Ruiz Torija împotriva Spaniei*, 9 decembrie 1994, pct. 29, seria A nr. 303-A).

30. În plus, noțiunea de proces echitabil necesită ca o instanță internă care și-a motivat decizia pe scurt, fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță de rang inferior sau altfel,

să fi examinat totuși în mod real chestiunile esențiale supuse atenției sale și să nu se fi mulțumit să confirme pur și simplu concluziile unei instanțe de rang inferior (*Helle*, citată anterior, pct. 60).

b) Aplicarea principiilor generale în speță

31. În speță, Curtea constată că, în ceea ce privește obligarea reclamanților la plata despăgubirilor morale către părțile civile, prin hotărârea din 4 aprilie 2002, judecătoria s-a întemeiat pe art. 998-999 C. civ., considerând că, din cauza faptelor descrise de articolul în litigiu și elementelor constitutive ale infracțiunilor de calomnie și insultă, frații M. au suferit un prejudiciu moral ca urmare a suferințelor psihice cauzate de atingerea adusă liniștii și vieții lor sociale. Pentru a pronunța obligarea acestora la plata sumelor de 30 000 000 lei vechi românești (ROL), instanța a adăugat că celelalte condiții ale răspunderii delictuale erau „de asemenea îndeplinite”. În recursul împotriva acestei hotărâri, reclamanții au pretins faptul că nu a fost administrată nicio probă care să dovedească că, în speță, condițiile răspunderii civile delictuale și, în special, prejudiciul, erau îndeplinite. Acest aspect se regăsește și într-unul din motivele de recurs ale Parchetului, care privea necesitatea unui „minim de probe” cu acest titlu pentru a putea aprecia consecințele negative pentru imaginea fraților M. în mod diferit de cele suferite de societatea lor, care nu era parte în proces (supra, pct. 13-15).

32. În sfârșit, Curtea ia act de faptul că, în hotărârea din 8 noiembrie 2002, Tribunalul București i-a achitat pe reclamanți în ce privește latura penală, pe motiv că aceștia au acționat în scopul de a informa publicul cu privire la personalități cunoscute, menținând, fără alte explicații, restul hotărârii din 4 aprilie 2002, adică obligarea la plata despăgubirilor morale.

33. Curtea evidențiază faptul că obligarea la plata unei sume în temeiul răspunderii civile delictuale (art. 998-999 C. civ.) presupune îndeplinirea a patru condiții, astfel cum au fost interpretate de doctrină și de jurisprudența internă (supra, pct. 19-20), iar Guvernul nu a susținut că aceste condiții nu se aplicau în cazul reparației unui prejudiciu moral pretins ca urmare a publicării unui articol în presă. Bineînțeles, în ceea ce privește cererea de reparație a prejudiciului moral pretins, se poate dovedi mai dificilă obținerea de probe privind existența și sfera de aplicare a prejudiciului în cauză și, în primul rând, instanței îi revine sarcina de a obține un echilibru just, conform unui proces echitabil, între prezumțiile care rezultă din faptele relevante și eventualele probe administrate (audierea victimei, martori etc.) și dreptul persoanei care a comis faptul prejudiciabil de a obține examinarea argumentelor sale care vizau combaterea argumentului părții adverse.

34. În ceea ce privește prezenta cauză, Curtea observă, în primul rând, faptul că judecătoria nu a insistat pentru audierea fraților M., fapt considerat, inițial, relevant pentru administrarea probei și că a considerat doar, pe baza articolul în litigiu, că părțile civile citate anterior au suferit un prejudiciu moral. Apoi, afirmând – fără a oferi niciun motiv în această privință – că celelalte condiții ale răspunderii civile delictuale erau întrunite în speță, aceasta i-a obligat pe reclamanți la plata sumelor în cauză. În special, Curtea evidențiază că, în timp ce, atât reclamanții cât și parchetul au invocat în recursurile lor absența probelor și, în special, lipsa motivării în ceea ce privește condițiile prevăzute de art. 998-999 C. civ., Tribunalul București a menținut obligarea reclamanților la plata despăgubirilor morale, fără a răspunde motivelor de recurs citate anterior.

35. Curtea evidențiază că nu era vorba de un simplu argument lipsit de relevanță sau incidență privind rezultatul cauzei, ci de un motiv de recurs referitor la obligarea reclamanților din perspectiva art. 998-999 C. civ., motiv structurat în mod clar și fără ambiguități [*Dima împotriva României*, nr. 58472/00, pct. 36-39, 16 noiembrie 2006; *a contrario, Jahnke și Lenoble împotriva Franței* (dec.), nr. 40490/98, CEDO 2001-IX]. Un astfel de motiv impunea un răspuns specific și explicit. În lipsa acestuia, este imposibil să se știe dacă tribunalul doar a neglijat acest motiv sau chiar a dorit să îl respingă și, în această ultimă ipoteză, din ce motive (*Dima*, citată anterior, pct. 9, și *Hiro Balani împotriva Spaniei*, 9 decembrie 1994, pct. 28, seria A nr. 303-B). Pe de altă parte, în măsura în care menținerea hotărârii din 4 aprilie 2002 de către tribunal poate fi interpretată ca o motivare prin includerea motivelor prezentate în primă instanță în sensul cauzei *Helle* (hotărâre citată anterior, pct. 56), trebuia ca decizia judecătorească să fie motivată în mod detaliat și complet pentru a putea considera echitabilă procedura inițiată împotriva reclamanților. În speță, astfel cum s-a constatat deja mai sus, aceasta lipsește (a se vedea, *mutatis mutandis, Boldea împotriva României*, nr. 19997/02, pct. 33, 15 februarie 2007). În sfârșit, Curtea consideră că, în măsura în care acesta i-a achitat pe reclamanți, îi revenea cu atât mai mult tribunalului sarcina de a prezenta motivele deciziei sale de a respinge motivul de recurs citat anterior și de a menține obligarea acestora la plata despăgubirilor morale care rezultă din răspunderea civilă delictuală a persoanelor în cauză.

36. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a concluziona că reclamanții au dreptate în a susține că deciziile judecătorești și ale Tribunalului București nu au fost suficient motivate și că nu s-a stabilit în mod echitabil cauza acestora.

37. În concluzie, a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 10 din convenție

38. Reclamanții susțin că instanțele nu au prezentat motive „relevante și suficiente” care să justifice necesitatea obligării lor la plata despăgubirilor morale către părțile civile. Aceștia invocă art. 10 din convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

39. Guvernul respinge argumentul reclamanților. Făcând trimitere la jurisprudența Curții, și, în special, la cauza *Stângu și Scutelnicu împotriva României* (nr. 53899/00, 31 ianuarie 2006), acesta evidențiază că reclamanții au fost obligați doar la plata, în ceea ce privește latura civilă, a unei sume moderate, care, de altfel, nu le-a fost solicitată, și că aceștia nu s-au prezentat în fața instanțelor pentru a fi audiați și pentru a prezenta probe ale apărării, având în vedere că au fost citați în mod legal.

40. Curtea consideră că acest capăt de cerere este legat de cel examinat anterior și, prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil. Totuși, având în vedere faptul că acest capăt de cerere vizează faptele deja examinate din perspectiva art. 6 § 1 din convenție și că reclamanții reiau esențialul argumentelor prezentate în cursul examinării menționate mai sus, Curtea consideră că nu trebuie examinat, în plus, dacă, în speță, a fost încălcată această dispoziție (a

se vedea, *mutatis mutandis*, *Guner Corum împotriva Turciei*, nr. 59739/00, pct. 35, 31 octombrie 2006, și *Kahraman împotriva Turciei*, nr. 60366/002, pct. 36, 31 octombrie 2006).

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

41. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

42. Reclamanții nu au prezentat nicio solicitare cu titlu de reparație echitabilă în termenul prevăzut de Curte, în conformitate cu art. 60 din regulament.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție;

Hotărăște că nu este necesar să examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din convenție;

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 31 martie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte